

26.17x34.41	1/2	4	עמוד	גלריה - הארץ	18/05/2022	81709463-8
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260						

הצעירים ברשות הפלסטינית חיים בין מסיבות טכנו לדרישה להילחם בכיבוש

ס פ ר

נשים צעירות בעזה. בשיח העכשווי יש ביטוי פופולרי: "אנחנו רוצים לחיות" Fatima Shbair צילומים:

הזמן, כן סגר־לא סגר, מחסומים. לפעמים כשאני צריכה להגיע לאוניברסיטה יש מחסום ובודקים לי את הרכב. וזה מתסכל. למה? מה עשיתי?"

בשיח של הצעירים הפלסטינים יש ביטוי פופולרי: "כדנא נעיש" – אנחנו רוצים לחיות – שמבטא במדויק את המתח שבין המחויבות למאבק לרצון להתמקד בכאן ועכשיו. די להסתובב ברחובות ג'נין כדי לזהות את הדיסוננס שבתוכו חיים הצעירים והצעירות הפלסטינים. לצד הבנייה בסגנון אמריקאי וסימני הצרכנות המערבי במרכז העיר, ככל שנכנסים פנימה לסמטאות באזורים מרוחקים יותר, בעיקר במחנה הפליטים, רואים ציורי שהידים על הקירות וציטוטים מדברים שאמרו. וכן, ילדים שמשחקים ברחובות רואים תזכורת קבועה, יומיומית, לגבורתו של השהיד.

נדאל, בן 24 מג'נין, עובד במרכז לאמנויות הבמה בעיר – התיאטרון שייסד השחקן ג'וליאנו מר, שנרצח ביריות על ידי חמושי פלסטינים ב-2011. "מעטים במחנה הפליטים בג'נין מדברים על יהודים בצורה אוניקסית, וזה מובן, הרי הכיבוש באופן יומיומי – הכניסה של כוחות הצבא לכפרים הפלסטיניים מסביב לעיר, הסגה, הרס הבתים, הצלפים שעומדים מעל גגות הבתים, הגיפים של צבא הכיבוש, הכל מוחשי אפילו בקרב הילדים שלא היו עדים לנכבה בפועל. התיאטרון הוא המקום היחיד שקצת מרחיק אותם ממציאות התרבות. אבל גם זה לפרק זמן קצר בלבד. הצעירים איבדו תקווה, מחנה הפליטים זה כמו לחיות בחושך. אין באמת אופק כלשהו לעתיד".

אבל גם מה שקורה בתוך הרישות הפלסטינית לא מקל על ההתמודדות. "לצעירים אין תקווה ואין אמונה בדור הישן ובטח לא ברשות הפלסטינית. בגלל שהמבוגרים, ההורים שלנו, ראו כל כך הרבה

נקרעים בין כיבוש לריגוש

מצד אחד מסיבות טכנו, פסטיבלי מחול מודרני וחלומות על ג'וב בחו"ל. מצד שני הדרישה להקדיש את החיים למאבק בישראל והערצת שהידים. בספר חדש, "לא פה לא שם", מתאר החוקר מיכאל מילשטיין את הקרע המתרחב בין דור הצעירים הפלסטינים לדור ההורים ומסביר למה מעצרים וסיכולים הם לא המענה היחיד לטרור

לפי מילשטיין, הדור החדש של הצעירים הפלסטינים קרוץ בין מורשת המאבק הלאומי וההתנגדות לכיבוש הישראלי לבין השאיפות והרצונות שדומים לאלה של צעירים בגילם בכל מקום אחר ואינם חלק מהנרטיב הפלסטיני הרשמי. "הצעירים הפלסטינים שגדלו משנת 2000 ואילך חיים בעולם היברידי הזה", הוא מחדד. "הם צמחו בעידן של הסכם אוסלו שבו הרשות הפלסטינית היתה בגדר עובדה קיימת. הם לא מכירים את הימים שבהם ישראל היתה במקאטעה ברמא'ללה או בסאראיא בעזה (סראיא אל-חאכאם – אתר מרכזי בעזה ששימש בעבר כמתקן כליאה, שפ"ס). הם מכירים רק את השליטון של הרשות. במקביל, החינוך שהם מקבלים מכיוון אותם לאתוס של הכיבוש ולחובה לפעול לכיפאח' (מאבק בכוחות הכיבוש, שפ"ס), או הם חיים בתחושה שהם צריכים להקריב את עצמם.

השפעה מגונה

חיי היומיום של הצעירים הפלסטינים שזורים בכיבוש ובצורך להתנגד לו, ולעתים קרובות אירועי תרבות ופנאי מהסוג שמושרש אנשים צעירים בכל מקום בעולם מעוררים ועם אצל אנשי הורם השמרני, שחותרים להתנגדות תמידית ורואים בתופעות כמו מוזיקה אלקטרונית ואמנות חילונית השפעה ישראלית מגונה. ביולי 2021 נערך ברמאללה פסטיבל מחול מודרני לרגל ציון מאה שנים לייסוד העירייה. האירוע גרר ביקורת חריפה בתוך המערכת הפלסטינית, בעיקר מצד חמאס, שהאשים את מארגני הפסטיבל ואת תושבי רמאללה בכלל שהם מרשים לעצמם להרגיש שהם חיים במציאות נורמלית, בזמן ששאר העם הפלסטיני – במיוחד

ברצועת עזה – ממשיך להיות מגויס לעימות המתמשך נגד ישראל. רואן, יוצרת תוכן ומעצבת גרפית בת 26 מרמאללה, מכירה היטב את הדילמות האלה. "לצעירים הפלסטינים הסיטואציה קשה במיוחד. אני נולדתי בארה"ב ויש לי אורחות אמריקאית, אבל הוריי החליטו לחזור לפלסטין. לפעמים אני שוקלת לעזוב. זה לא מצב אידיאלי שכל החיים שלנו מתקזזים סביב הכיבוש. כן, יש כיבוש וזה מעיק מאוד, ונכון שלא בכל פעם שאני רוצה לבקר באל-קודס (ירושלים, שפ"ס) אני יכולה, ואני רואה איך חברות שלי מתקשות לצאת מרמאללה ולהתפתח, אבל יש דברים נוספים חשובים עבורנו הצעירים. התחושה היא שכל שאנחנו מנסים לעשות, עושים צעד לקראת פסטיבל, מסיבה או אירוע דומה, מתפתחת מהומה גדולה ואז הכל משתק – הולכים עשרה צעדים אחורה".

הסופר עבד אל-עזיז סלאמה פרסם ב-2016 טור דעה בעיתון "אל איאם" שיצא ברמאללה: "במערכת הפלסטינית מתקיימות שתי חברות זו לצד זו. האחת

שירין פאלח סעב

ב-26 במרץ 2020 התקיימה בארץ תר התפילה של נבי מוסא, בסמוך ליריחו, מסיבת טכנו בהשתתפות מאות צעירות וצעירים פלסטינים. הדיג'יי סמא עבד אל-חאדי מרמאללה ניגנה את מוזיקת הטראקים האלקטרוניים, הברציע תפריט אלקוהול עשיר והבילינים רקדו כאילו אין מחנה האוירה המשוחררת הוכירה מסיבות דומות שמתקיימות במרחבי טבע פתוחים בכל מקום אחר בעיר, למ, אירועים שיוצרים חוויה קיומית מקבילה ומאפשרים תחורה של פריצת גבולות אקסטטי. אבל הבעיה התנפצה כבר באותה לילה, כמה שעות מתחילת האירוע. תושבי האזור ועמו על המסיבה שמתקיימת בחצר האחורית שלהם. הצעירים סולקו באלימות מהמתחם והציוד ששימש אותם נהרס.

הסיפור של המסיבה בנבי מוסא לא מסתיים אחרי גירוש הבילינים מהמקום. עבד אל-חאדי, הדיג'יי הפלסטיני המצליח ביותר בעולם, נעצרה למשך כמה שבועות בחשד שפגע בקדושת האתר עם הטראקים המקפיצים שלה. רבבות גולשים מכל רחבי העולם הערכו דרשו ברשתות החברתיות לשחרר אותה. במקביל, פורסמו בתקשורת הפלסטינית טורי דעה ופרשנויות שהתמקדו בשאלה מה התקלקל בדור הצעיר בעקבות לחץ של ארגוני זכויות אדם פלסטיניים, נאלצה הרשות לשחרר את עבד אל-חאדי. בהודעה שמסר אביה הוא סיפר ששילם כ-3,500 דולר עבור שחרורה בערכות.

רואן, בת 26 מרמאללה: "יש דברים נוספים חשובים בעבורנו הצעירים מלבד הכיבוש. בכל פעם שאנחנו עושים צעד לקראת פסטיבל, מסיבה או אירוע דומה, מתפתחת מהומה גדולה ואז הכל משתק"

"הפרשה הזו משקפת את הפער התרבותי בין הצעירים הפלסטינים לדור הוותיק", אומר ד"ר מיכאל מילשטיין (49), חוקר בכיר וראש הפורום ללימודים הפלסטיניים במרכז דיון באוניברסיטת תל אביב ובמכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה, שדן בפער הזה ובמורכבות של החיים בשטחי הרשות ככלל – בספרו "לא פה לא שם: דיוקנו של הדור הצעיר הפלסטיני" (הוצאת "מערכות"), שראה אור לאחרונה. "המתח הזה הופך להיות יותר ויותר בולט בשנים האחרונות בהשפעת הרשתות החברתיות. הצעירים האלו הם הדור הרביעי של הנכבה, אבל אי אפשר לשכוח שהם גדלו בעידן של שינוי רוויי טלטלות מבית ומחוץ, דבר שמאפיין צעירים בני דור ה' ודור ה'ז' במקומות אחרים בעולם".

נער על סקיטבורד. למבוגרים אין שליטה על הדור הצעיר

13.42x33.47	2/2	5	עמוד	הארץ - גלריה	18/05/2022	81709464-9
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260						

מיכאל מילשטיין. חיים בעולם היברידי צילום: תומר אפלבוים

תוך שהם משתמשים במילים: 'הם מאוד שונים מאיתנו. אתם רגילים אלינו מ-67', אנחנו כביכול זור-מים אתכם, אבל אין לנו שליטה על הדור הצעיר, אנחנו בקושי מבינים אותם'.

רוב פיגועי הטרור והמאבק בכיבוש נעשים על ידי צעירים. "נכון. רבים מאלה שנמצאים בחזית העימות והמאבק נגד הכיבוש נמנים עם הדור הצעיר, וגם המחבלים הם צעירים. למעשה אלו אותם צעירים שהכרנו לראשונה באינתיפאדת הסכינים ב-2015. אז הם ניסו לרצוח באמצעות סכינים, והיום הם עושים את זה עם נשק אוטומטי. זה בא בגלים. לפיגועים האחרונים שהתרחשו בתל אביב ובכני ברק לא באמת היתה סיבה, שיח' ג'ראח רגוע, גם בעזה אין כלום. זה עניין של הסתות וגלים של מפגעים'.

יש גורמי עומק שאתה מזכיר בספר כמו המצב הכלכלי, התסכול של המשכילים שנשארים ללא תעסוקה וחלקם נשאבים למסרי ההסתה ומצטרפים לארגוני הטרור. הענישה הקולקטיבית מצד ישראל לא בהכרח נותנת מענה לאותם צעירים.

"אני מסכים שהפתרון לצעירים לא יכול להיות רק בטחוני. יש מודיעין יותר טוב ויש סיכונים, אבל כדי לייבש את הביצה כולה, צריך לבחון את הסוגיה של הצעירים הפלסטינים בצורה יותר הוליסטית. בספר אני מביא סקרי דעת קהל ששואלים את הדור הצעיר: 'מה הדרך הכי נכונה לקדם את הסוגיה הפלסטינית?' הרוב אומר שצריך לפתח את החברה ולקדם את הציבור, ורק מעט אומרים שהדרך לעשות את זה היא באמצעות פיגועים או בעזרת ג'יהאד'.

ועדיין, נראה שאנחנו בעיצור מו של גל טרור חדש.

"חשוב להבין שזה לא רק הסיפור של הרקטות, או מתי תפרוץ האינתיפאדה הבאה. חשוב לנו, בישראל, להכיר את הדור הצעיר הפלסטיני לעומק. ישראל צריכה ביחד עם הרשות למקד את המשאבים, ליוזם הכשרות מקצועיות, להוציא פלסטינים לעבוד במדינות המפרץ – זו הקבוצה הכי בעייתית ובה צריך להתמקד. גם הפלסטינים יודעים את זה, אבל היקף המענה מאוד מוגבל'.

מילשטיין: "הרשתות החברתיות חושפות את הדור הצעיר לעולם שהוא יכול לגעת בו. לצד הניכור מהמסורת של דור האבות והסיפורים על המהפכה הפלסטינית, זה יוצר קרע בזהות האישית של הצעירים האלה"

אבל יכולת הספיגה של המשק הפלסטיני מאוד מוגבלת. "זה יוצר בעיות כי אין קליטה של המשכילים האלה. יש הרבה משכילים שאין להם תעסוקה, יושבים בבית או עובדים בעבודות בניין בישראל וכמובן שהם מתוסכלים'.

חוסר התקווה לעתיד טוב יותר לא מוגבל רק למחנה הפליטים בג'נין, שהפך בשנים האחרונות למוקד הטרור נגד ישראל. עומק, בן 23, תושב שכם וסטודנט לתואר ראשון בהנדסת תוכנה באוניברסיטת ביר זית, אומר: "אני לא יודע הרבה לגבי העתיד. כשאני סיים את לימודיי אין לי משרה מובטחת לעבוד בה. שכם זה לא תל אביב או ניו יורק. אני מאוד מקווה שאצליח למצוא את הדרך שלי החוצה, לעבוד בחו"ל. כאן אין עתיד. לפעמים אני חושש לספר למי שמסביבי שאין בי עניין בהתנגדות לכיבוש, זה מבוך סבוך שאין לו סוף. אני רוצה חיים אחרים ויש לי את הזכות לחלום ולרצות אותם'.

בדוקטורט שלו בדק מילשטיין כיצד נשמר הזיכרון של הנכבה משנת 1948 ועד היום בקרב הפלסטינים. "הנכבה זה הצופן וה-DNA הכי בסיסיים של החשיבה הפלסטינית. הזיכרון של הנכבה לא נמחק מעולם. משנת 1948 ועד היום זה עדיין קיים – בספרים, בשירה, בתיאטרון, מעל במת הכנסת. מצד שני, הנרטיב של הנכבה הפך להיות מוגנוליטי – מעין טאבו, סיפור אחד שלא נוגעים בו. יש מעט היסטוריונים פלסטינים שמוכנים לבחון את הנרטיב הזה גם מפרספקטיבה ביקורתית. בביקורים שלי בשטחים, בשיחות עם הפלסטינים המבוגרים, דור האבות, תמיד הפנו את תשומת לבי לדור הצעיר. הם אמרו לי יותר מפעם אחת שזה דור אחר

מוות והרס, רובם מסרבים להשתתף במה שאנחנו מנסים לעשות בתיאטרון ואפילו לא תומכים בו. הם לא עוזרים לנו, הם אדישים. עם הדור הצעיר אני מקווה לבנות סוג אחר של התנגדות ולכונן זהות חדשה שמתכתבת עם הצורך גם לחיות בכבוד וגם לקבל את הזכויות הבסיסיות'.

לא פעם, ניסיונות של צעירים פלסטינים לתאר תמונה יותר מורכבת של החיים ברשות לא מתקבלים יפה. הסופר עבאד יחיא חווה על בשרו מה קורה כשמנסים לחצות את הקו האדום שסימן הדור המבוגר, שעדיין שולט בנרטיב הרשמי. ב-2017 יצא ספרו "פשע ברמאללה", שמשקף פתיחות חריגה בעיסוק שלו בסוגיות חברתיות וכלל תיאורים של צריכת אלכוהול, תרבות להט"ב ויחסי מין בין צעירים לא נשואים. הרומן עורר מהומה ציבורית ופוליטית, ואף גרר צו מעצר נגד יחיא בעת ששהה בחו"ל. הוא קיבל אימונים על חייו ועותקים של ספריו הוחרמו מחנויות וספריות. הוא נאלץ להימלט מהגדה המערבית, וכיום הוא מתגורר בקטאר.

המלכוד של ההשכלה

מילשטיין מצביע בספרו על מהפכת ההשכלה בקרב הצעירים הפלסטינים שרק מעצימה את התסכול שלהם. כמעט 17% מהאוכלוסייה ברשות הפלסטינית הם בעלי תואר ראשון ומעלה,

